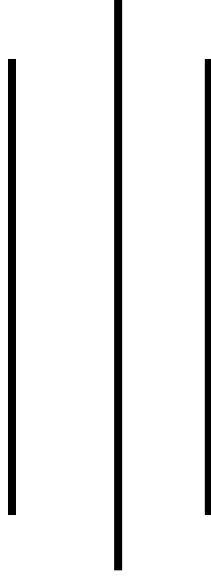

"सुशासन र पारदर्शिता,
सुखी नौमूलेबासी हाम्रो प्रतिवद्धता"

नौमूले गाउँपालिका, दैलेख कर्णाली प्रदेश, नेपाल

चौथो गाउँसभाको चौधौं अधिवेशनमा प्रस्तुत
वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

२०८१/०८२

नीति तथा कार्यक्रम

आदरणीय सम्पूर्ण गाउँ सभा सदस्य ज्यूहरु,

यस नौमूले गाउँपालिकाको सम्मानीत चौथो गाउँसभाको चौधौ अधिवेशनमा आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा निकै गौरवान्वित भएको छु । राष्ट्र र जनताको सुन्दर संसारको सपनाका खातीर जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात, अज्ञात सहिदहरुप्रति भावपूर्ण श्रद्धान्जली व्यक्त गर्दछु । साथै जनयुद्ध, जनआन्दोलन लगायतका आन्दोलनका क्रममा भएका घाईते, अपाङ्गता, अशक्त योद्धाहरुको सिध्र स्वास्थ्य लाभ र सहज जीवनको कामना गर्दछु ।

अब म यस नौमूले स्थानीय सरकारको आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

हामी संघीय शासन प्रणालीको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि "समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली"को नारालाई आत्मसाथ गर्दै "सुशासन र पारदर्शिता, सुखी नौमूलेबासी हाम्रो प्रतिवद्धता" को दीर्घकालिन उद्देश्य अनुरूप समतामुलक समाज निर्माण गर्दै समृद्धितर्फको यात्रामा अघि बढिरहेको सन्दर्भमा म यस नौमूले स्थानीय सरकारको आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को लागि नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न गइरहेको छु ।

१. पालिकामा सुशासन कायम गर्नका निमित्त संस्थागत क्षमता विकास, कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि र कार्यशैली/कार्य सम्पादनका आधारमा दण्ड र पुरस्कारको नीति लिईनेछ, जनप्रतिनिधिको क्षमता वृद्धिको लागि कार्यक्रम संचालन हुनेछ ।
२. आवश्यकता अनुसार कार्यालयबाट प्रदान गर्ने विविध सेवाहरुको घुम्ती शिविर संचालन गरिनेछ ।
३. स्थानीय तहको न्याय प्रणाली तथा व्यवस्थापकीय कार्यहरु स्वच्छ, सक्षम, पारदर्शी तथा जवाफदेही बनाउन आवश्यक संस्थागत, संरचनागत तथा नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ । गाउँपालिकाको नाममा रहेको नीतिगत बेरुजु फछ्यौँटका लागि तत्काल पहलकदमी लिइनेछ र असुलउपर गर्नुपर्ने भनि महालेखा प्रतिवेदनमा औल्याइएका बेरुजु सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गर्ने कार्यको थालनी गरिनेछ । भ्रष्टाचार प्रतिको शून्य सहनशिलता, पारदर्शिता, जवाफदेहीता, मितव्ययीता र जन निगरानीलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

४. जनताको स्वच्छ वातावरणमा बाँचन पाउने हकलाई सुनिश्चित गर्न नौमूले बजार क्षेत्रमा उत्पन्न हुने फोहोरमैलालाई उचित स्थानमा उपर्युक्त तवरले व्यवस्थापन गर्न फोहोरमैला व्यवस्थापन केन्द्र निर्माण कार्य तत्काल अगाडी बढाइनेछ र पालिका क्षेत्र भित्रको फोहोरमैला व्यवस्थापनमा उचित ध्यान दिइनेछ । संशानघाट एवम् समाधीस्थलहरूको समेत उचित प्रबन्ध गर्ने कार्यको सुरुवात गरिनेछ ।
५. एक प्राविधिक शिक्षालय तथा स्नातक क्याम्पस स्थापनाका लागि पहल गरिनेछ । नमूनाका रूपमा कार्य सम्पादन गर्ने शिक्षकहरूलाई सम्मान गर्ने व्यवस्था मिलाई शिक्षण पेशालाई सम्मानीत र मर्यादित बनाउन आवश्यक पहल गरिनेछ ।
६. विद्यार्थीको क्षमता अभिवृद्धि गर्न अन्तर विद्यालय अतिरिक्त क्रियाकलापहरूको आयोजना गरिनेछ ।
७. विपन्न, जेहेन्दार विद्यार्थीलाई उच्च तथा प्राविधिक शिक्षा अध्ययन गर्नका निमित्त छात्रवृत्तीको व्यवस्था गरिनेछ ।
८. अभिभावक शिक्षा कार्यक्रम सुरुवात गरिनेछ ।
९. प्रचलित कानूनी दायरामा रही विद्यार्थी संख्या अति न्यून हुने विद्यालयहरूलाई कक्षा मिलान एवम् एक आपसमा गाभ्ने नीति अबलम्बन गरिनेछ । कम्तीमा ३ वटा सामुदायिक विद्यालयहरूलाई ३ वर्ष भित्रमा नमुना विद्यालयका रूपमा विकास गर्ने लक्ष्य लिइएको छ । अन्तर्राष्ट्रिय भाषाको रूपमा रहेको अंग्रेजी भाषाको कारणले उच्च शिक्षा अध्ययनका क्रममा हुने कठिनाई घटाउन तथा विश्व बजारको प्रतिस्पर्धामा उत्रिन सक्ने जनशक्ति तयार पार्ने हेतुले सामुदायिक विद्यालयहरूबाट क्रमशः अंग्रेजी भाषाको माध्यमबाट समेत पठनपाठन गर्ने लक्ष्य लिइएको छ । कक्षा ११ र १२ का विद्यार्थीहरूमाझ पालिकाको एक विद्यालयमा नमुनाका रूपमा पढ्दै कमाउँदै कार्यक्रम लागु गरिनेछ । कमाउँदै पढ्दै कार्यक्रम संचालन गर्न प्रयाप्त जग्गा भएको विद्यालय छनौट गरिनेछ ।

१०. जनतालाई सहज, सुलभ र सम्भव भएसम्म प्रभावकारी ढंगले स्वास्थ्य सेवाको सुनिश्चितता गर्न प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थामा प्रयाप्त औषधी, उपकरण र उचित जनशक्तिको व्यवस्था गरिनेछ । निर्माणाधिन १५ शैयाको अस्पतालको कामलाई द्रुत गतिमा अघि बढाइनेछ । आम नागरिकको स्वास्थ्य सेवालालाई प्रत्याभूत गर्न स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रमलाई संचालनमा ल्याइनेछ । नागरिकको स्वास्थ्यप्रतिको संवेदनशिलता मनन गर्दै डाक्टर सहितको घुम्ती स्वास्थ्य सेवालालाई अघि बढाइने छ ।
११. स्वास्थ्य नीति तर्जुमा गरी हालसालै सुरु गरिएको मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रमलाई समुदाय र विद्यालयस्तरमा प्रभावकारी रूपमा संचालन गरिनेछ । लागू औषध दुर्व्यसन तथा कुलतबाट जोगाउने किसिमका गतिविधिहरूमार्फत स्वस्थ, सभ्य र समुन्नत समाज निर्माणमा पहल गरिनेछ ।
१२. स्थानीय जडीबुटीमा आधारित उपचारलाई प्रभावकारी बनाउन आयुर्वेद औषधालयको सेवालालाई थप प्रभावकारी बनाई समुदायस्तर सम्म पुऱ्याइनेछ ।
१३. स्वास्थ्य र शिक्षामा स्वयमसेवक सेवा संचालन गरिनेछ । विद्यमान आर्थिक मन्दीलाई मध्यनजर गर्दै विकास निर्माण र उत्पादनको क्षेत्रमा श्रम बैंक स्थापना गरी श्रमदान अभियान संचालन गरिनेछ ।
१४. गाउँपालिकाको समग्र खानेपानी तथा स्वच्छता क्षेत्रको अवस्था सुनिश्चितता, विश्लेषण तथा योजना निर्माणका लागि NWASH गुरुयोजना लागू गरिनेछ ।
१५. नौमूले गाउँपालिका भित्रका ७० वर्ष माथिका ज्येष्ठ नागरिक, "क" वर्गका अपाङ्गता भएका बिरामी, दलित तथा विपन्न नागरिकको उपचारका लागि गाउँपालिका बाहिर नजिकको उपचार केन्द्रमा प्रेषण गर्नुपर्ने अवस्था भएमा तथा गर्भवती महिलाहरूलाई सुत्केरी सेवा लिनका लागि स्वास्थ्य संस्थाले प्रेषण गरेमा निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवा प्रदान गरिनेछ ।

१६. संघीय कानूनमा उल्लेख भए बमोजिम निको नहुने रोगहरू जस्तै: क्यान्सर, मृगौला रोग, मेरुदण्ड पक्षघात जस्ता रोगबाट ग्रसित बिरामीहरूलाई जीविकोपार्जन भत्ता उपलब्ध गराइनेछ ।
१७. कृषि तथा पशुपंक्षीपालन पेशालाई व्यवस्थित एवम् आधुनिकिकरण गर्दै लगिनेछ । यसको लागि बीउ, मल तथा किटनाशक औषधी सहित कृषि प्राविधिकको व्यवस्था गर्ने र "एक घर, एक करेसाबारी" नीति लिइनेछ । कृषि तथा पशुपंक्षीपालनतर्फ उच्च उत्पादन गरी योगदान गर्ने कृषकहरूलाई सम्मानको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१८. स्थानीय कृषिजन्य उत्पादन विक्रि वितरण एवम् प्रदर्शनीका लागि हाटबजार प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
१९. कृषि एवम् पशु बीमा कार्यक्रम अगाडी बढाइनेछ ।
२०. "कृषिमा अनुदान होइन, सहूलियत" भन्ने नीति लिइनेछ ।
२१. कृषकको उत्पादनलाई संकलन केन्द्रसम्म पुऱ्याउने आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ र यसका लागि थप संभाव्यता अध्ययन गरिनेछ । लोहोरे खोला लगायतका जल प्रवाह क्षेत्रबाट सिंचाई पुग्ने कृषियोग्य भूमीहरूमा उचित सिंचाईको व्यवस्था गरिनेछ ।
२२. आवश्यकता अनुसार बहुउद्देश्यीय नर्सरी स्थापना गरी जडीबुटी खेती, फलफूल खेतीलाई व्यवसायिक बनाइनुका साथै व्यवसायिक पशुपालनको लागि बाँझो जमिन र सामुदायिक वनहरूमा घाँस खेती गर्ने नीति लिइएको छ । जमिन बाँझो राख्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गरिनेछ ।
२३. नौमूले गाउँपालिकाको समग्र विकासका लागि गाउँपालिकाको भौगोलिक अध्ययन गरी जोखिमपूर्ण तथा विकट भुगोलमा छरिएर रहेका बस्तीलाई सुरक्षित स्थानमा स्थान्तरण गर्न संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकार एवम् दातृ निकायको समन्वय र साझेदारीमा एकिकृत बस्ती विकासको लागि कम्तीमा अध्ययन कार्य प्रारम्भ गरिनेछ । नौमूले बजारको विस्तार एवम् प्रवर्द्धन गर्न विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदन तयार गरिनेछ ।

२४. दैलेख सदरमुकामदेखि नौमूलेसम्मको सडक यथाशक्य चाँडो कालोपत्रे गरि सक्ने गरी आवश्यक पहल गरिनेछ । नौमूले बजारदेखि सबै वडामुकामसम्मको मोटर बाटो स्तरोन्नती र अति आवश्यकीय स्थानमा मोटरेवल पुल निर्माण कार्यलाई पहिलो प्राथमिकता दिइनेछ । नौमूले बजारदेखि विभिन्न स्थानका सडक संजालहरु र विपेशतः चक्रपथ प्रकृतिका सडकहरु भौगोलिक रुपमा उपर्युक्त र आर्थिक रुपमा संभाव्यता समेतका आधारमा विकास र विस्तार गर्दै लगिनेछ भने अन्तर पालिका तथा अन्तर जिल्ला जोड्ने सडकहरुलाई निरन्तरता दिइनेछ । यस कार्यका लागि सबै तहका सरकार र विभिन्न दातृ निकाय एवम् संस्थाहरुको समेत सहयोगको उपयोग गरिनेछ । अनावश्यक र अनुत्पादक क्षेत्रमा हुने बजेट खर्चलाई पूर्णतः बन्देज गरिनेछ ।
२५. उद्योग क्षेत्रको विस्तारको लागि सम्भावित स्रोतको पहिचान तथा विकास गर्ने, पत्थर लगायतका खनिज तथा खानीजन्य पदार्थको अध्ययन सर्वेक्षण गरिनेछ । पानीका प्रशस्त स्रोतहरुलाई गाउँपालिकाको आन्तरिक आय वृद्धि गर्न सदुपयोग गरिनेछ । सबै सरकारी निकायहरुमा आवश्यक पर्ने सामाग्रीहरु स्थानीयस्तरमा उपलब्ध भएसम्म स्थानीय नै प्रयोग गर्ने/गराउने नीति लिइनेछ ।
२६. कागज उद्योग र अल्लोमा आधारित कपडा बुनाई उद्योग संचालनलाई प्राथमिकता दिइनेछ । पीउने पानी उद्योग एवम् क्रसर उद्योग संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२७. पालिका अन्तर्गत रहेका व्यवसायीक तालिम प्राप्त व्यक्तिहरुको सीप परीक्षणको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२८. "एक वडा, एक उत्पादन"लाई जोड दिइनेछ ।
२९. बाहिरबाट आयात हुने कमसल गुणस्तरको मदिराको आयातलाई निरुत्साहित गरी स्थानीय मदिराको व्यवसायीक प्रवर्द्धनमा पहल गरिनेछ ।
३०. नेपाल सरकारले गाँजा खेतीको सम्भाव्यता अध्ययनलाई नीतिमा राखे अनुरूप नौमूले गाउँपालिकामा पनि यसको उत्पादन क्षेत्र पहिचान गरिनेछ ।

३१. COPOMIS प्रणालीमा दर्ता भएका सहकारीहरूलाई डेरी उद्योग संचालन जस्तै उत्पादनजन्य गतिविधिमा जोड्न प्रेरित गरिनेछ ।
३२. पालिकामा एक आइडिया (IDEA) बैंक स्थापना गरिनेछ ।
३३. टोल विकास संस्थालाई पालिकामा दर्ता गरी सक्रिय बनाउने नीति लिइनेछ ।
३४. नौमूले गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका जलवायुजन्य प्रकोपबाट जोखिम क्षेत्रहरूको पहिचान गरी बाढी पहिरो नियन्त्रणको लागि जोखिमयुक्त ठाउँमा वृक्षारोपण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । त्यसै गरी बाढी पहिरोबाट हुने भूक्षय नियन्त्रण गर्न र जोखिमयुक्त बस्तीमा नदीनाला नियन्त्रणको लागि आवश्यक तटबन्धन निर्माण कार्यलाई प्राथमिकता दिइने छ । साथै जलवायु अनुकूलन क्रियाकलाप संचालन गरिनेछ ।
३५. अल्लो, खोटो, ओखर, निगालोका चोया लगायतका जडीबुटी तथा वस्तुहरूको उत्पादन र निकासी गर्न आवश्यक बजार खोजी तथा प्रवर्द्धन गरी निर्यात बढाउने नीति लिइनेछ ।
३६. लैङ्गिक समानता, महिला सशक्तिकरण तथा महिला सहभागिता वृद्धि गर्ने, सीप प्रवर्द्धन गर्ने खालका कार्यक्रमहरूमा विशेष जोड दिइनेछ । घरेलु हिंसा अन्त्य गर्न जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । महिलाहरूको क्षमता अभिवृद्धिका निमित्त सीपमूलक तालिम संचालन गरिनेछ ।
३७. विपन्न नागरिक, एकल महिला, दलित, किशोर किशोरीलाई निःशुल्क कानूनी सेवा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
३८. "स्वास्थ्यका लागि खेलकुद, राष्ट्रका लागि खेलकुद" भन्ने नारालाई हृदयंगम गरी विभिन्न खेलकुद कार्यक्रमहरू प्रवर्द्धन गरिनेछ । बालबालिकाहरूलाई आत्मरक्षाका निमित्त खेलकुद कार्यक्रमको लागि पहल गरिनेछ ।
३९. संघीय सरकारबाट प्राप्त वित्तीय समानीकरण अनुदानलाई मितव्ययी ढंगबाट प्रयोग गरिनेछ । उत्पादनमूखी तथा छोटो समयमा प्रतिफल प्राप्त हुने खालका आयोजनाहरूको छनौट एवम् कार्यान्वयन गरिनेछ । साथै ठूलो योजना र दिगो

विकासलाई जोड दिइनेछ । सशर्त अनुदानको प्रभावकारी कार्यान्वयनमार्फत अपेक्षित उद्देश्य हासिल गर्ने नीति लिइनेछ ।

४०. आगामी दुई वर्ष भित्रमा विद्युतिकरणलाई गाउँबस्तीसम्म विस्तार गरी सक्ने लक्ष्य लिइएको छ । नीजि क्षेत्र लगायत सबै क्षेत्रबाट निर्माण भएका र हुने विद्युत गृह, उद्योग कलकारखाना आदिबाट प्रत्यक्ष प्रभावित स्थानीय जनताका लागि लाभ प्राप्त हुनेगरी पहल गरिनेछ ।
४१. कर प्रणाली व्यवस्थित, करका दरहरूमा सुधार तथा करको दायरा फराकिलो पारी गाउँपालिकालाई स्रोत तथा साधनले सम्पन्न बनाउन आवश्यक रणनीतिहरू अंगिकार गर्दै प्रगतिशिल कर प्रणाली लागु गरिनेछ । नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को मर्म अनुरूप करका क्षेत्रहरूको पहिचान गरी राजश्वमा वृद्धि गरी आत्मनिर्भर उन्मुख अर्थ नीति लिएको छ । विशेषतः नदीजन्य पदार्थ, जडिबुटी, जलविद्युत, वन पैदावारलाई राजश्वको दायरामा ल्याइनेछ ।
४२. सबै NGO/INGO एकद्वार प्रणालीमार्फत गाउँपालिकाले तय गरेको नीति बमोजिम संचालन हुने रणनीति लिइनेछ ।
४३. जुवा तास खेल्ने, मदिरा सेवन गरी सामाजिक सद्भाव विथोल्ने तथा आचरण/मर्यादा उलंघन गर्ने जनप्रतिनिधि, सरकारी सेवाका कर्मचारी, राजनीतिककर्मी तथा सबै विषय/क्षेत्रगत व्यक्तिहरूलाई कानून बमोजिम कारबाही गरिने नीति लिइनेछ र यसरी गरिएको दण्ड सजाय सार्वजनिक हितमा उपयोग गरिनेछ । नेपालको संविधानको प्रावधान अनुरूप नागरिकको मौलिक हक प्रत्याभूत गर्ने प्रयत्न गरिनेछ ।
४४. सबै किसिमका विकास क्रियाकलापहरू दिगो विकास लक्ष्य प्राप्त, उन्मुख र गुरुयोजना अनुरूप परिचालन हुने परिपाटीको थालनी गरिनेछ ।
४५. नौमूले विशेष संरक्षित क्षेत्र कार्यान्वयनका लागि केन्द्र सरकार तथा प्रदेश सरकारसँग पहल गरिनेछ ।

४६. जनआन्दोलनबाट शहिद, घाइते, अपाङ्गता भएका परिवारलाई उचित सम्मान गरिनेछ ।
४७. ऐतिहासिक पुरातात्विक महत्व एवम् प्राकृतिक सम्पदाहरू तथा आदिवासी जनजातीहरूको भाषा, कला, संस्कृति संक्षण, सम्बर्द्धन गरिनेछ । पर्यटकीय क्षेत्रहरूको विकास गरि आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरूलाई आकर्षण गर्ने, होम स्टे संचालन गर्ने र गाउँपालिकाको अर्थतन्त्र बलियो बनाउने नीति लिइनेछ ।
४८. यस नौमूले गाउँपालिकामा “एक घर एक धारा” नीति मार्फत स्वच्छ खानेपानी तथा पूर्ण सरसफाई युक्त कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
४९. खानेपानी आयोजनाहरूको दिगो व्यवस्थापन गर्नका लागि नौमूले गाउँपालिका र सबैका लागि दिगो खानेपानी तथा सरसफाई परियोजनाको लागत साझेदारीमा खानेपानी योजना निर्माण र पुराना आयोजनाहरूको मर्मत सम्भारका साथै बालमैत्री, अपाङ्गमैत्री शौचालय लगायतका संरचना निर्माणमा गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
५०. खानेपानी तथा सरसफाई आयोजनाका साथै बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री शौचालय निर्माणका लागि नौमूले गाउँपालिका र बहुक्षेत्रीय पोषण योजना (MSNP), स्वच्छता आयोजना लगायतका अन्य साझेदारी संस्थाहरूसंग लागत सहभागितामा विभिन्न आयोजनाहरू संचालन गरिनेछ ।
५१. नेपाल सरकारको नीति बमोजिम यस नौमूले गाउँपालिकालाई वि.सं. २०८३ असार मसान्तसम्म पूर्ण सरसफाई उन्मुख पालिका घोषणा गर्ने कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ । साथै पूर्ण सरसफाई उन्मुख क्रियाकलाप संचालनका लागि विभिन्न साझेदारी संस्थासंग समन्वय तथा सहकार्य गरिनेछ ।
५२. यस पालिकाका सबै वडामा संचालन भएका योजना र संचालन हुने योजनाको खानेपानी स्वच्छ र गुणस्तर कायम गर्नका लागि गाउँपालिकामा खानेपानी ल्याब स्थापना कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।

अन्त्यमा, गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम तयारका क्रममा सल्लाह, सुझाव प्रदान गर्नुहुने आदरणीय गाउँ सभाका सदस्यज्यूहरू, विषयगत क्षेत्रमा विज्ञज्यूहरू, विभिन्न राजनैतिक दलका प्रमुख एवम् प्रतिनिधिज्यूहरूमा हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

धन्यवाद ।

-छविराम सुवेदी
गाउँपालिका अध्यक्ष

मिति: २०८१ असार ०८ गते ।